

RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON

OTSUS

Vaidlustusaja number	257-24/287054
Otsuse kuupäev	27.01.2025
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	Navimed OÜ vaidlustus sihtasutuse Tartu Ülikooli Kliinikum riigihankes „Neuronavigatsioonisüsteemi ostmine“ (viitenumber 287054) AB Medical Group Eesti osahinguga pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnustamise otsustele
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Navimed OÜ, esindajad vandeadvokaat Erki Fels ja vandeadvokaadi abi Gregor Saluveer Hankija, sihtasutus Tartu Ülikooli Kliinikum, esindaja Rasmus Pikkani Kolmas isik, AB Medical Group Eesti osahing, esindaja Marko Kalle
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

Riigihangete seaduse § 197 lg 1 p-i 5 ja § 198 lg 2 alusel

1. Rahuldada Navimed OÜ vaidlustus sihtasutuse Tartu Ülikooli Kliinikum riigihankes „Neuronavigatsioonisüsteemi ostmine“ (viitenumber 287054) osaliselt ning tunnustada kehtetuks sihtasutuse Tartu Ülikooli Kliinikum otsus AB Medical Group Eesti osahinguga pakkumuse edukaks tunnustamiseks.
2. Mõista sihtasutuselt Tartu Ülikooli Kliinikum Navimed OÜ kasuks välja tasutud riigilõivust 640 eurot ja lepinguliste esindajate kuludest 1400 eurot (käibemaksuta).
3. Jätta sihtasutuse Tartu Ülikooli Kliinikum ja AB Medical Group Eesti osahinguga menetluskulud nende enda kanda.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg 10 päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 15.11.2024. a avaldas sihtasutus Tartu Ülikooli Kliinikum (edaspidi ka Hankija) avatud hankemenetlusega riigihanke „Neuronavigatsioonisüsteemi ostmine“ (viitenumber 287054) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks teised riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD), sh Tehniline kirjeldus (edaspidi TK) ja Juhised pakkujale (edaspidi Juhised).

Riigihanke eesmärk on sõlmida raamleping sihtasutuse Tartu Ülikooli Kliinikum närvikliinikule ühe uue neuronavigatsiooniseadme ostmiseks ning seadmele garantiiperioodi järgse hooldusteenuse ja erakorraliste remonditööde tellimiseks viieks aastaks.

Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 17.12.2024. a, esitasid pakkumuse kolm pakkujat -

Navimed OÜ, AB Medical Group Eesti osahing ja OÜ Hansaspine.

2. 20.12.2024. a otsustega tunnistas Hankija vastavaks ja edukaks AB Medical Group Eesti osahingu pakkumuse.

3. 30.12.2024. a laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Navimed OÜ (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsustele tunnistada AB Medical Group Eesti osahingu pakkumus vastavaks ja edukaks.

4. Kooskõlas riigihangete seaduse (edaspidi RHS) § 195 lg-ga 2 ja § 196 lg-dega 1 ja 3 teatas vaidlustuskomisjon 07.01.2025 kirjaga nr 12.2-10/257 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 10.01.2025 ja neile vastamiseks 15.01.2025. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad ja menetluskulude nimekirja Vaidlustaja. Teiseks tähtpäevaks esitasid täiendava seisukoha Vaidlustaja, Hankija ja Kolmas isik.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **Navimed OÜ**, vaidlustuses ja 10.01.2025. a ja 15.01.2025. a esitatud täiendavates seisukohtades põhjendatakse taotlusi alljärgnevalt.

5.1. Hankija otsus tunnistada Kolmanda isiku pakkumus edukaks on õigusvastane, kuna Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal ja pakkumus RHAD-ile mittevastav.

5.2. Vaidlustajale ei ole teada, kas Hankija on viinud läbi Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrolli (RHS § 115). Hankija otsus on õigusvastane, kui kontrolli pole läbi viidud.

5.3. Hankija hinnang sellele, kas esineb põhjendamatult madala maksumusega pakkumusi, antakse kahes etapis. Esimeses etapis peab hankija hindama, kas esitatud pakkumuses toodud maksumus või hinnad „tunduvad“ olevat põhjendamatult madalad. Kui on näitajaid, mis tekitavad kahtluse, et mõni pakkumus võib olla põhjendamatult madala maksumusega, peab hankija teises etapis kontrollima selle pakkumuse koostisosi, veendumaks, et pakkumus ei ole põhjendamatult madala maksumusega.

Seadus ei sätesta konkreetselt, millal peab hankijal tekkima kahtlus pakkumuse maksumuse põhjendatuses. Aktsepteeritud on, et kõige ausama tagasiside turuhindadest annab võrdlus samas riigihankes esitatud pakkumustega. Hankijal peab tekkima kahtlus, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, kui pakutud hind on märkimisväärselt madalam kui teistes esitatud pakkumustes või kui tavapärase turuhind.

5.4. Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on 379 596 eurot. Teise kahe pakkuja pakkumuste maksumused jäävad ühte suurusjärku ja nende keskmine maksumus on 1 250 832 eurot. Kolmanda isiku pakkumus on teiste pakkumuste keskmisega võrreldes enam kui kolm korda odavam (69,65%). Sedavõrd suur erinevus Kolmanda isiku ja teiste pakkumuste maksumuse vahel pidi tekitama Hankijal kahtluse maksumuse põhjendatuses. Hankija pidi küsima Kolmandalt isikult selgitust (RHS § 115 lg 1 ls 1). Kui Hankija pole selgitust küsinud, on otsus tunnistada Kolmanda isiku pakkumus edukaks juba üksnes seetõttu õigusvastane.

5.5. Kui Hankija viis läbi kontrolli Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta, on Hankija otsus oluliste põhjendamisvigadega. Euroopa Kohtu praktikast järeldub, et hinnang põhjendamatult madala maksumusega pakkumuse kohta kuulub nende edukate pakkumuste tunnuste ja suhteliste eeliste hulka, mille kohta peab andma asjakohast teavet hiljemalt samal ajal, kui tehakse teiste ettevõtjate huve kahjustav otsus. Teave peab võimaldama aru saada, miks edukaks tunnistatud pakkumus ei tundunud tema hinnangul olevat põhjendamatult madala maksumusega.

Hankija otsusest pole võimalik järeldada isegi fakti, et Hankija on läbi viinud põhjendamatult madala maksumuse kontrolli – veel vähem asjaolusid, mille alusel on Hankija jõudnud järelduseni (kui on), et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendatud. Eraldi on

Euroopa Kohus rõhutanud, et põhjenduse puudumist ei saa heastada sellega, et huvitatud isik saab otsuse põhjendustest teada vaidlustusmenetluse käigus. Seega on Hankija otsus – juhul, kui Hankija on viinud läbi kontrollimenetluse – õigusvastane ja tuleb kehtetuks tunnistada juba ainuüksi tagantjärele kõrvaldamatu põhjendamispuuduse tõttu.

5.6. Isegi kui Hankija on Kolmanda isiku pakkumuse suhtes läbi viinud kontrollimenetluse ja täitnud oma põhjendamiskohustust, on Hankija otsus ikkagi õigusvastane. Kolmanda isiku pakkumus on põhjendamatu madal ja Hankija ei saanud tuvastada vastupidist.

5.7. Kolmanda isiku pakkumus on mittevastav põhjusel, et ei sisalda kõiki TK-s nõutud integreerimisi. Kui pakkumuse maksumus ei sisalda kõiki lepingulisi töid, ei kata see ka kõiki lepingu täitmise kulusid ning ei saa olla põhjendatud.

5.8. Vastavustingimuse „Pakkumuse esitamine“ järgi pidi pakkumuses esitama tehnilise ettepaneku (RHAD Lisa 1), mille alusel on Hankijal võimalik veenduda pakutava seadme vastavuses kõikidele TK tingimustele. Kõik tehnilises ettepanekus esitatud andmed pidid olema tõendatud tootjapoolsete tehniliste andmetega.

5.9. Hankelepingu esemeks on kirurgiline navigatsiooniseade aju ja lülisamba opereerimiseks. See seade koosneb riistvarast (seade ja instrumendid) ja tarkvaramoodulitest. Lisaks peab seadet saama integreerida kolmanda osapoolte seadmetega (mikroskoop, ultraheli, intraoperatiivne pildiseade ehk arkoskoop), mida opereerimisel kasutatakse (vt TK p 1.7). Selle nõude täitmiseks peaks pakkuja andma info, mis on ostetava navigatsiooniseadmega integreeritava intraoperatiivse pildiseadme, ultraheliseadme ja mikroskoobi tootjad ja mudelid. Vaidlustajale teadaolevalt Kolmanda isiku pakkumuses seda infot ei ole, kuna Kolmanda isiku pakkumus ei sisaldagi ühtegi nendest nõutud integreeringutest. Seega ei vasta Kolmanda isiku pakkumus TK p-ile 1.7.

5.10. Asjaolust, et Kolmanda isiku pakkumus ei sisalda integreerimist intraoperatiivse pildiseadmega ehk arkoskoobiga, tuleneb pakkumuse mittevastavus ka järgmistele TK tingimustele:

1) TK p-i 1.1 järgi peab seade võimaldama *kraniaalsete ja spinaalsete neurokirurgiliste operatsioonide ja protseduuride* kolmedimensionaalset planeerimist ja täpset läbiviimist. Arkoskoobi integratsioonita on võimalik navigeerida aju, aga mitte lülisammast. Seega ei ole TK p-is 1.1 täidetud *spinaalsete protseduuride* osa;

2) TK p-i 1.2 järgi peab seade võimaldama intraoperatiivset anatoomiliste struktuuride visualiseerimist. Selle tingimuse täitmise vältimatuks eelduseks on, et pakkumus sisaldab intraoperatiivse pildiseadme (arkoskoobi) integreerimist. Kuna Kolmanda isiku pakkumuses nii pole, ei vasta pakkumus TK p-ile 1.2;

3) TK p-i 1.6 järgi peab seade võimaldama valida erinevaid patsiendi registreerimismeetodeid intraoperatiivselt, põhinedes pre- ja intraoperatiivsetele uuringutele. Nii nagu eelmise punkti puhul, eeldab see TK tingimus, et pakkumus sisaldab intraoperatiivse pildiseadme (arkoskoobi), aga ka mikroskoobi ja intraoperatiivse ultraheliseadme integreerimist. Kuna Kolmanda isiku pakkumuses nii pole, ei vasta pakkumus TK p-ile 1.6;

4) TK p-i 1.8 järgi peab seade võimaldama operatsiooni teostamisel pre-operatiivseid planeeringuid muuta vastavalt intraoperatiivsete uuringute tulemustele. Nii nagu eelmise punkti puhul eeldab ka see TK tingimus, et pakkumus sisaldab intraoperatiivse pildiseadme (arkoskoobi) integreerimist. Kuna Kolmanda isiku pakkumuses nii pole, ei vasta pakkumus TK p-ile 1.8.

5.11. Hankija ei ole Kolmanda isiku pakkumuse vastavust sisuliselt kontrollinud ja Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamine on õigusvastane.

5.12. 10.01.2025. a esitas Vaidlustaja täiendavad seisukohad.

5.12.1. Hankija väitel on Kolmas isik pakkumuses kinnitanud, et pakutav seade vastab TK p-ile 1.7, mille järgi peab seadet suutma integreerida kolmanda osapoolte seadmetega (mikroskoop, ultraheli, intraoperatiivne pildiseade ehk arkoskoop), mida opereerimisel kasutatakse. Seda kinnitavad väidetavalt Kolmanda isiku pakkumuses esitatud erinevad materjalid. Hankija väide ei vasta tõele.

5.12.2. Vaidlustaja rõhutab, et TK p-is 1.7 sätestatud nõude täitmiseks peaks pakkuja andma

info, mis on ostetava navigatsiooniseadmega integreeritava intraoperatiivse pildiseadme, ultraheliseadme ning mikroskoobi tootjad ja mudelid. Kui pakkuja seda teinud ei ole, ei saa Hankija väita, et seade on võimeline mis tahes mikroskoobi, ultraheli või arkoskoobiga integreeruma. Seepärast on Hankija ka teabevahetuses selgitanud: *Pakkuja peaks esitama info selle kohta, milliste seadmetega tema poolt pakutav seade on võimeline ühilduma ja vastavalt seda ka hinnakalkulatsioonis arvesse võtma.*

5.12.3. Hankija viidatud materjalidest ei tulene kooskõla TK p-iga 1.7:

1) Hankija väitel tuleneb dokumendi S8-Cranial Optical Pocket guide.pdf lk-delt 16 ja 17 ning 87 erinevate uuringuandmete importimise võimalus seadmesse. See materjal kirjeldab preoperatiivsete uuringute importimist seadmesse ja navigatsiooniseadmes oleva info eksportimist. Viidatud leheküljed ei kirjelda intraoperatiivsete uuringute integreerimist, nagu nõuab TK p 1.7;

2) Hankija väitel tuleneb dokumendi S8_Spine_Pocket Guide.pdf lk-delt 14 ja 106 spinaalsete uuringute andmete importimise võimalus seadmesse. Need leheküljed kirjeldavad samuti preoperatiivsete uuringute importimist navigatsiooniseadmesse, kuid mitte intraoperatiivsete uuringute integreerimist, nagu nõuab TK p 1.7;

3) Hankija väitel tuleneb dokumendi S8_Ultrasound_Integration.pdf lk-lt 2 seadme integreerimise võimalus ultraheli seadmega. Esitatud dokument kirjeldab intraoperatiivse ultraheliseadme integreerimise protsessi. See ei sisalda BK Medical Flex Focus ultraheliseadme integreerimiseks vajaliku riistvara kirjeldust ega tootekoode. Just see seade on Hankijal kasutuses nagu Hankija selgitas teabevahetuses.

4) Hankija väitel tuleneb dokumendi S8_Spine_StealthAir_Software_Licence.png lk-lt 1 seadme ühendumise võimalus intraoperatiivse pildiseadme ehk arkoskoobiga. Dokumendi nime järgi on põhjust arvata, et see dokument kinnitab arkoskoobi integreerimiseks vajaliku tarkvara olemasolu. Selles ega üheski teises Hankija vastuses toodud dokumendis ei ole Vaidlustaja hinnangul ära toodud arkoskoobi integreerimiseks vajaliku riistvara kirjeldust – instrumentide või adapterite nimesid ega tootekoode.

5.12.4. Hankija loetleb vastuses vaidlustusele veel rea dokumente, mis Hankija hinnangul kinnitavad Kolmanda isiku pakkumuse vastavust. Kõik need dokumendid kirjeldavad teoreetilisi protsesse ja seda, kuidas kasutada navigatsiooniseadet juhul, kui kõik vajalik riist- ja tarkvara on olemas. Ükski dokument ei kinnita, et Kolmanda isiku pakkumus seda riist- ja tarkvara, mis seadmete integreerimiseks on vajalik, üldse sisaldab. Hankija vastusest võib järeldada, et Kolmanda isiku pakkumus sellist riistvara ei sisaldagi.

5.12.5. Selleks, et seade saaks integreeruda arkoskoobiga, oleks Kolmas isik pidanud pakkuma Kolmanda isiku esindatava ettevõtte navigatsiooniseadme riistvara, mis võimaldab integreerida navigatsiooniseadet arkoskoobiga. Vaidlustaja leidis sellise toote avalikest allikatest („Integration kit, Ziehm RFD 3D“). Sellelt tootelehel on võimalik veenduda, et see on vajalik Kolmanda isiku pakutud seadme (StealthStation) integreerimiseks arkoskoobiga. Sarnane integreerimiseks vajalik riistvara peaks pakkumuses sisalduma ultraheliseadme ning mikroskoobi kohta.

5.12.6. Hankija võib väita, et integreerimiseks vajaliku riistvara pakkumist RHAD ette ei näe. Vaidlustaja ei väida, et seadmed ise – arkoskoop, ultraheliseadme ning mikroskoop – peaksid sisalduma pakkumuses, kuid kindlasti peab pakkumus sisaldama riistvara, mis on vajalik nende seadmetega integreerimiseks. Lõppeks on ka Hankija ise teabevahetuses kinnitanud: *Pakkumus peab olema terviklik ja sisaldama kõiki vajalikke lisavahendeid.*

5.12.7. Kui pakkumus ei sisalda integreerimiseks vajalikku riistvara, siis ei saa pakkumus vastata TK p-idele 1.1, 1.2, 1.6 ja 1.8:

1) TK p-i 1.1 järgi peab seade võimaldama *kraniaalsete ja spinaalsete neurokirurgiliste operatsioonide ja protseduuride* kolmedimensionaalset planeerimist ja täpset läbiviimist. Selle punkti täitmiseks peab pakkumus sisaldama arkoskoobi integreerimist. Spinaalset neurokirurgilist operatsiooni ei ole võimalik navigatsiooniseadet kasutades läbi viia ilma integreeritud arkoskoobita. Seepärast peab pakkumus sisaldama nii arkoskoobi integreerimiseks vajalikku tarkvara kui riistvara;

2) TK p-i 1.2 järgi peab seade võimaldama intraoperatiivset anatoomiliste struktuuride visualiseerimist. Selleks, et seade võimaldaks intraoperatiivset anatoomiliste struktuuride visualiseerimist, peab navigatsiooniseade olema integreeritud intraoperatiivse mikroskoobi, intraoperatiivse ultraheliseadme ja intraoperatiivse arkoskoobiga. Kõigi kolme seadme

integreerimiseks on vajalik nii sobiv tarkvara kui ka riistvara.

3) TK p-i 1.6 järgi peab seade võimaldama valida erinevaid patsiendi registreerimismeetodeid intraoperatiivselt, põhinedes pre- ja intraoperatiivsetele uuringutele. Selleks, et navigatsiooniseade võimaldaks valida intraoperatiivsetele uuringutele põhinedes erinevaid patsiendi registreerimismeetodeid intraoperatiivselt, peab seade olema integreeritud intraoperatiivse mikroskoobi, intraoperatiivse ultraheliseadme ja intraoperatiivse arkoskoobiga. Kõigi kolme seadme integreerimiseks on vajalik nii sobiv tarkvara kui ka riistvara.

4) TK p-i 1.8 järgi peab seade võimaldama operatsiooni teostamisel pre-operatiivseid planeeringuid muuta vastavalt intraoperatiivsete uuringute tulemustele. Selleks, et seade võimaldaks operatsiooni teostamisel pre-operatiivseid planeeringuid muuta vastavalt intraoperatiivsete uuringute tulemustele, peab navigatsiooniseade olema integreeritud intraoperatiivse mikroskoobi, intraoperatiivse ultraheliseadme ja intraoperatiivse arkoskoobiga. Kõigi kolme seadme integreerimiseks on vajalik nii sobiv tarkvara kui ka riistvara.

5.12.8. Kolmanda isiku pakkumus ei vasta TK p-ile 1.7, kuna see ei sisalda selles punktis sätestatud integreerimisi ning Kolmas isik pole esitanud pakkumuses infot, mis on ostetava navigatsiooniseadmega integreeritava arkoskoobi, ultraheliseadme ning mikroskoobi tootjad ja mudelid. Kolmanda isiku pakkumus ei vasta TK p-idele 1.1, 1.2, 1.6 ja 1.8, kuna neid punkte ei ole ilma mikroskoobi, ultraheli ja arkoskoobi integreerimiseks vajaliku riistvara pakkumiseta täita.

5.12.9. Kolmanda isiku pakkumus on mittevastav ka seetõttu, et pakutud seade ei saa integreeruda Hankija ultraheliseadmega BK Medical Flex Focus. Seega ei saa Kolmanda isiku pakkumus vastata eelmises peatükis märgitud TK punktidele. Hankija ei ole Kolmanda isiku pakkumuse vastavust kontrollinud piisava hoolsusega.

5.12.10. Kolmanda isiku pakutud seadet saab integreerida ainult tootjate Aloka ja Sonosite ultraheliseadmetega. Tooteleht kirjeldab SonoNav riistvara, mis on vajalik ultraheliseadme integreerimiseks Kolmanda isiku pakutud navigatsiooniseadmega (StealthStation S8). Riistvara on navigatsiooniseadme tootja poolt välja töötatud, kuid ühildub ainult kindla tootja (Aloka ja Sonosite) ultraheliseadmega.

Kolmanda isiku pakkumus ei sisalda tõenäoliselt isegi seda, SonoNav, riistvara (Kolmanda isiku pakkumus ei sisalda mis tahes integreerimiseks vajalikku riistvara). Isegi kui Kolmas isik oleks seda pakunud, ei piisaks sellest. Selleks, et integreerida navigatsiooniseade Hankija nõutud BK Medicali ultraheliseadmega, peaks Kolmas isik olema pakunud SonoNav riistvara analoogi, mis BK Medicali seadmega ühildub. Kolmas isik ei saanud sellist analoogi pakkuda, kuna BK Medicali seadmed ühilduvad ainult Brainlabi riistvaraga (sellisega, mida on pakunud Vaidlustaja). Vaidlustaja on seisukohale lisanud seda väidet tõendava BK Medicali kinnituskirja.

5.12.11. Kolmanda isiku pakkumus ei vasta seega TK p-idele 1.6, 1.7 ja 1.8 isegi siis, kui Kolmas isik on pakunud integreerimiseks vajalikku riistvara, mis pole tõenäoline, kuna Kolmanda isiku pakutud seade ei saa integreeruda Hankija ultraheliseadmega.

5.12.12. Eeltoodu tõttu pidi Hankijal tekkima kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuses. Kui Hankija oleks Kolmandalt isikult selgitusi küsinud, oleks ta saanud teada põhjuse, miks Kolmas isik sedavõrd madalat hinda on saanud pakkuda - Kolmanda isiku pakkumus ei sisalda seadme integreerimiseks vajalikku riistvara. Hankijal seega mitte ainult ei pidanud tekkima kahtlust Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuses vaid Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei ole ka reaalselt põhjendatud.

5.12.13. Tõele ei vasta Hankija väide, et hinnaerinevus tuleneb sellest, et Vaidlustaja on pakunud seadet, millesse on arkoskoop sisse ehitatud. Vaidlustaja pakkumuses on ära toodud, et pakutavat seadet saab integreerida arkoskoobiga, nii nagu nõuab TK. Ära on toodud ka kõikide arkoskoopide integratsiooniks vajalike instrumentide koodid ja kirjeldused.

5.12.14. Vastuses vaidlustusele põhjendab Hankija Kolmanda isiku pakkumuse madalat maksumust asjaoluga, et hangitavad seadmed ei koosne riistvaraliselt kallitest komponentidest – tarkvara tootmiskulud on n-ö ette ära tehtud –, mis võimaldab tootjal valida, kas müüa vähe tooteid kõrgema hinnaga või palju tooteid madalama hinnaga.

Hankija väide peaks paika vaid juhul, kui tegemist oleks lihtsa tarkvaralahendusega, millel on väga palju võimalikke kliente. Aju ja lülisamba navigatsiooniseadmete võimalike ostjate hulk on väga piiratud, mistõttu ei ole Hankija selgitus ärilises vaatenurgast loogiline ega saa õigustada alapakkumuse kahtluse tekkimata jäämist. Hankija loogika läheb vastuollu ka TK p-iga 3.6 (*Seadme kasutusaja vältel tagab pakkuja seadmele kõik tarkvara uuendused ilma lisanduvate kuludeta.*). Kui Hankija eeldab, et tarkvara on n-ö kunagi ammu valmis tehtud ja nüüd tehakse valmis asja odavmüüki, peaks Hankijal tekkima kahtlus, kuidas on seadme kasutusaja jooksul (vähemalt 7 aastat) võimalik tagada seadmele kõik tarkvara uuendused lisanduvate kuludeta. Kolmanda isiku pakkumus peaks sellest tulenevalt olema hoopis kallim kui teised pakkumused.

5.12.15. Vaidlustaja peab tõenäoliseks, et Kolmas isik on teinud alapakkumuse eesmärgiga garanteerida lepingu sõlmimine temaga – teadmises, et Hankija peab hakkama niikuinii mingil viisil talle täiendavat tasu maksma, et saavutada nõutud integreerimised, mida tema pakkumus hetkel ei sisalda. Muul moel ei ole Kolmanda isiku pakutud navigatsiooniseadmed kasutatavad. Samuti on Kolmandal isikul ilmselt lootus, et Hankija peab ostma tema käest uued ultraheliseadmed, kuna Hankija praeguste ultraheliseadmetega Kolmanda isiku pakutud navigatsiooniseade ei integreeru. Selline olukord on vastuolus võrdse kohtlemise (RHS § 3 p 2) ja läbipaistvuse (RHS § 3 p 1) põhimõtetega.

5.12.16. Vaidlustajale teadaolevalt ei töötanud Hankija juures kuni 2024. aasta detsembrikuuni spetsialisti, kellel oleks arvestatav kogemus navigatsiooniseadmete kasutamisel lülisamba operatsioonidel (just nende operatsioonide navigeerimiseks on arkoskoop vajalik). On tõenäoline, et hankekomisjonis ei ole ka praegu inimest, kellel oleks arvestatav lülisamba navigeerimisalane kogemus. See võib selgitada olukorda, miks Hankija ei ole osanud kriitiliselt hinnata Kolmanda isiku kinnitusi ja infomaterjale ning märgata nende puudujääke.

5.13. 15.01.2025. a esitas Vaidlustaja täiendavad seisukohad.

5.13.1. Kolmanda isiku väitel kajastab tema pakkumuse maksumus tootja Medtronic Inc hinnapoliitikat ja ta müüs sarnast kõrva/nina/kurguhaiguste navigatsiooniseadet riigihankes „ENT navigatsioonisüsteem“ (viitenumber 224981) 2021. aastal hinnaga 222 998 eurot. Järelikult ei ole tema pakkumus põhjendamatult madala maksumusega. Põhjendamatult madala maksumuse regulatsioon on seotud hankelepingu esemega (RHS § 115 lg 1). Kõrva/nina/kurguhaiguste (LOR) opereerimiseks mõeldud navigatsiooniseade ei ole sarnane sellega, mida hangitakse vaidlusaluses Riigihankes, vaid oluliselt lihtsama tehnoloogiaga ja odavam. Kuna pakkumus pidi sisaldama ka nõutud integreerimisi, hooldust ja tarkvara uuendusi, siis on Kolmas isik justkui pakkunud Riigihankes hangitavat aju ja lülisamba navigatsiooniseadet odavamalt, kui lihtsama tehnoloogiaga LOR navigatsiooniseadet.

5.13.2. Riigihankes hangitaval ja LOR navigatsiooniseadmel on järgmised erinevused:

1) LOR operatsioone saab navigeerida lihtsama ja vähem võimeka seadmega võrreldes aju ja lülisamba operatsioonide navigeerimisega. LOR navigeerimine keskendub luulistele struktuuridele ja põhineb kompuutertomograafi või koonuskimppkompuutertomograafi pre-operatiivsetel uuringutel;

2) aju navigeerimine keskendub aju anatoomiale: hallaine, valgeaine ja veresoonekonnale. Nende visualiseerimiseks on reeglina vaja kombineerida kompuutertomograafi ja magnetresonantstomograafi uuringuid. Lisaks on reeglina vaja integreerida ka funktsionaalseid uuringuid nagu fMRI või DTI. Aju navigeerimine nõuab oluliselt keerulisemat tarkvara ja/või täiendavaid tarkvarapakette võrreldes LOR navigeerimisega;

3) LOR navigeerimine ei vaja täiendavate seadmete integreerimist. Aju operatsioonide navigeerimiseks on reeglina vajalik mikroskoobi ja ultraheliseadme integreerimine. Lülisammast ei saa navigeerida ilma arkoskoopi integreerimata. Iga seadme integreerimine on täiendav kulu tarkvarale ja seadme-spetsiifilisele riistvarale;

4) LOR navigeerimisel on täpsus oluline, kuid aju ja lülisamba navigeerimisel on vajalik ultra-kõrge täpsuse saavutamine, et vältida neuroloogilisi kahjustusi. Selle saavutamiseks vajalik tarkvara, riistvara ja integreerimised teevad aju ja lülisamba navigatsiooniseadmed oluliselt kallimaks võrreldes LOR navigatsiooniseadmega.

5.13.3. Olukorras, kus Kolmas isik põhjendab oma pakkumuse madalat maksumust sellega, et ta on sarnase maksumusega varem müünud LOR navigatsiooniseadet, on ilmne, et

Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal. Pakkumuse maksumus pidi sisaldama hooldust ja tarkvara uuendamist 7 aasta jooksul (2 aastat garantiid ja täiendavalt 5 aastat pärast seda). Sellisel juhul on tavapärane, et sõlmitakse tootjapoolne hooldusleping (pakkuja ei saa ise seadmeid hooldada, kuna ei ole neid tootnud). Turupraktika näitab, et hoolduslepingu maksumus on 8—12% seadme hinnast, kuid võib osutuda ka kallimaks, kui haigla kasutab seadet suure koormusega. Kolmanda isiku pakutud maksumust arvestades ei pea vaidlustaja võimalikuks, et hoolduslepingu (ja integreerimiste) kulu pakkumuses sisaldub.

5.13.4. Ainuüksi mikroskoobi, arkoskoobi ja ultraheliseadme integreerimised (nii tarkvara kui riistvara) maksavad kokku vahemikus 200 000—325 000 eurot. Kolmanda isiku pakkumuse maksumus tervikuna on ca 380 000 eurot. See annab veel enam põhjust kahelda, et Kolmanda isiku pakkumus ei sisaldagi nõutud integreerimisi. Kui sisaldaks, tähendaks see, et Kolmas isik on 55 000—180 000 euro eest pakkunudaju- ja lülisamba navigatsiooniseadet ja ka hoolduslepingut, mis peaks seadme maksumusest moodustama u 10%. See on odavam kui Kolmanda isiku poolt 2021. aastal pakutud LOR navigatsiooniseade, mida ta müüs hinnaga 222 998 eurot. Seega: Kolmas isik justkui pakub väga täpset ja kaasaegset tehnoloogiat nõudvataju- ja lülisamba navigatsiooniseadet koos nõutud integreerimistega ja seitse aastat kestva hoolduslepinguga odavamahinnaga kui tehnoloogiliselt suhteliselt lihtsat LOR navigatsiooniseadet, mis ei vaja täiendavate seadmete integreerimist. See on ebareaalne ja Hankijal pidanuks tekkima kahtlus, mis ajendab teda küsima Kolmandalt isikult selgitusi. Kui Hankija oleks RHS § 115 lg 1 alusel läbi viinud põhjendamatult madala maksumuse kontrollimenetluse, saanuks ta teada, et Kolmanda isiku pakutud maksumus pole põhjendatud.

6. Hankija, **sihtasutus Tartu Ülikooli Kliinikum**, vaidleb vaidlustusele vastu (Hankija vastus esitati 06.01.2025. a ja 15.01.2025. a kirjadega) ning palub jätta selle rahuldamata alljärgnevatel põhjustel.

6.1. Vaidlustaja on seisukohal, et Kolmanda isiku pakkumus ei vasta TK p-i 1.7 tingimustele, kuna pakutud seade ei ole võimeline integreerima ravi sihtmärkide määratlemisel ja sihtmärgini jõudmisel pre- ja intraoperatiivsete uuringute andmeid (intraoperatiivne röntgen, ultraheli, operatsioonimikroskoop jt). Oma seisukohta põhistab Vaidlustaja Kolmanda isiku pakkumuse maksumusega.

6.2. Kolmas isik on pakkumuses kinnitanud, et pakutav seade täidab TK p-is 1.7 nõutud tingimusi ning viidanud korrektset ka seadme infomaterjalidele, mis antud nõude täitmist kinnitavad (9_2_Lisa 1, tehniline kirjeldus_docx). Hankija on Kolmanda isiku viidatud infomaterjale kontrollinud ning veendunud pakkumuse sisulises vastavuses TK p-i 1.7 nõuetele. Kolmanda isiku pakkumuses viidatud infomaterjalid kinnitavad järgmist teavet:

- S8-Cranial Optical Pocket guide.pdf, lk 16-17, 87 - erinevate uuringuandmete importimine seadmesse;
- S8_Spine_Pocket Guide.pdf, lk 14, 106 - spinaalsete uuringute andmete importimine seadmesse;
- Zeiss Kinevo_Set.png, lk 1 - seadme integreerumine mikroskoobiga;
- S8_Ultrasound_Integration.pdf, lk 2 - seadme integreerumine ultraheli seadmega;
- S8_Spine_StealthAir_Software_Licence.png, lk 1 - seadme ühendamine intraoperatiivse röntgeni ehk arkoskoobiga.

Seega on Kolmanda isiku pakutud seadmel laialdased võimalused pre- ja intraoperatiivsete uuringute andmete integreerimiseks, samuti sisaldavad Kolmanda isiku esitatud infomaterjalid nimekirja integreeritavatest seadmetest.

6.3. Kuivõrd Kolmanda isiku pakkumus sisaldab TK p-is 1.7 nõutud integreerimisi intraoperatiivse röntgeniga (arkoskoobiga), mikroskoobiga ning intraoperatiivse ultraheliseadmega, on põhjendamatu ka Vaidlustaja seisukoht Kolmanda isiku pakkumuse mittevastavuses TK p-idele 1.1, 1.2, 1.6 ja 1.8. Hankija märgib, et lisaks eelviidatud infomaterjalidele kinnitavad arkoskoobi integratsiooni ka Spine Software.png, S8_Spine_Pocket Guide.pdf (nt lk 35: Acquiring 2D fluoroscopy images, lk 84) ning mikroskoobi integratsiooni Stealth Station S8 Microscope Interfaces. Samuti kinnitab integratsiooni võimalust seadme kasutusjuhendis (S_8_kasutusjuhend.est.pdf) toodud teave erinevate port-ide ja kaablite ühenduste võimalustest.

6.4. Eeltoodust nähtub, et Hankija on Kolmanda isiku pakkumust nõuetekohaselt kontrollinud ning veendunud selle sisulises vastavuses RHAD-is esitatud tingimustele. Hankija on

puutunud kokku erinevate tootjate neuronavigatsioonisüsteemidega, sh Kolmanda isiku pakutud seadmega, ning on ka praktikas veendunud nõutud tingimuste täidetuses.

6.5. RHS § 115 lg 1 sätestab, et kui hankija leiab, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal, peab hankija kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõudma pakkujalt asjakohast samas vormis esitatud selgitust. Kuna Hankija ei leidnud, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal, ei pidanud Hankija vajalikuks Kolmandalt isikult selles osas selgitusi küsida.

6.6. Raamlepingu eeldatav maksumus on alati hinnanguline. RHS § 23 lg 2 p 1 sätestab, et riigihanke eeldatava maksumuse hulka tuleb arvestada hankelepingu täitmisel eeldatavalt makstav kogusumma, arvestades muu hulgas hankelepingu alusel võimalikke tulevikus tekkivaid kohustusi ja hankelepingu uuendamist. RHS § 23 lg 3 kohaselt peab riigihanke eeldatava maksumuse arvestamisel lähtuma riigihanke alustamisele vahetult eelneva aja keskmisele turuhinnale vastavast hinnatasemest, mis peab kehtima riigihanke alustamise hetkel. Käesoleval juhul tutvus Hankija turuolukorraga, millest juhindudes määras Riigihanke eeldatavaks maksumuseks 600 000 eurot käibemaksuta. Riigihanke eeldatavast maksumusest 400 000 eurot hindas pakkuja seadme maksumuseks ning 200 000 eurot võimalike remont- ja hooldustööde maksumuseks. Hangitava seadme puhul saab tegemist olema ainukese sellist funktsionaalsust pakkuva seadmega Lõuna-Eestis, mistõttu on hangitava seadme töökorras olek kriitilise tähtsusega.

6.7. Kolmanda isiku pakkumuse käibemaksuta maksumuseks oli 379 596 eurot, millest seadme hind moodustas 362 063 eurot. Seega ei erinenud Kolmanda isiku pakutud seadme maksumus suurusjärgust, millega Hankija oli seadme eeldatava maksumuse määramisel arvestanud. Kuivõrd pakutav seade vastas ka kõikidele TK-s kirjeldatud tingimustele, ei tekkinud ega pidanudki Hankijal tekkima kahtlust, et seadme hind oleks põhjendamatult madal. Ka Kolmanda isiku esitatud erakorraliste remonttööde töötunnihind ei olnud Hankija kui tervishoiuteenuse osutaja jaoks tavapäratu.

6.8. Hooldustööde maksumus sõltub alati konkreetsele meditsiiniseadmele tootja poolt ettenähtud hooldusplaanist, mistõttu võib erinevate sama eesmärgi täitmiseks kasutatavate meditsiiniseadmete hooldustööde hind varieeruda. Kuivõrd Kolmanda isiku pakutud seadme hooldusvajadus oli seadme hooldusplaanist tulenevalt väike, oli pakutud hind 5 aasta pikkuse garantiijärgsete hooldustööde tegemisele vastavuses hooldustöö sisuga.

6.9. Pakkumuse maksumus koosneb järgmistest komponentidest:

- seadme maksumus;
- seadme garantiijärgse 5 aasta pikkuse hooldusteenuse maksumus;
- seadme erakorraliste remonttööde tunnitasu (30 h).

Vastavalt RHAD Lisa 2 raamlepingu projektile kujuneb raamlepingu maksumus järgmistest komponentidest:

- seadme maksumus (lepingu p 2.2);
- seadme garantiijärgse 5-aasta pikkuse hooldustööde maksumus (lepingu p 2.3);
- seadme erakorraliste remonttööde maksumus 5 garantiijärgse aasta jooksul ning garantiiajal juhul, kui rike tekkis hankijapoolsete seadme eksploatatsioonitingimuste rikkumise tõttu (lepingu p 2.1.3). Remonttööde maksumus koosneb erakorraliste remonttööde töötunni hinnast (p 2.4) ning remonttööde tegemiseks vajaminevate varuosade maksumusest, mille eest tasutakse igakordse hinnapakumise alusel (lepingu p 2.4);
- erakorraliste remonttööde töötunni hinnatõus, kuivõrd lepingu kohaselt on müüjal õigus pärast esimest garantiijärgset aastat kord aastas remonttööde tunnihinda muuta (lepingu p 2.5).

Seega, kuigi pakkumuse maksumus moodustus enamjaolt seadme ning seadme 5 aasta pikkuse garantiijärgsete hooldustööde maksumusest, pidi Hankija hanke eeldatava maksumuse määramisel arvesse võtma ka võimalikke garantiiaegseid (juhul, kui rike tekib Hankijapoolse seadme eksploatatsioonitingimuste rikkumise tõttu) ning garantiijärgsete remonttööde koos remonttöödeks kuluvate varuosade ning remonttööde tunnihinna tõusuga. Kuivõrd garantiijärgseks ajaks on seade juba 2 aastat kasutuses olnud, pidi Hankija paratamatult arvestama seadme võimalike remondikuludega, eriti kuna tegemist oli Hankija jaoks kriitilist tähtsust omava seadmega.

6.10. Arvestades nimetatud asjaolusid ei tekitanud Riigihanke eeldatava maksumuse ja Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse vahe Hankijas kahtlust, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus oleks põhjendamatult madal. Kolmanda isiku pakkumuse maksumus jäi suurusjärku, millega Hankija Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel oli arvestanud.

6.11. Vaidlustaja ja Kolmas isik pakkusid Riigihankes erinevate tootjate seadmeid. Vaidlustaja pakkus seadet, millesse oli röntgenseade (arkoskoop) sisse ehitatud, samas kui Kolmanda isiku pakutud seadmel oli röntgenseade eraldiseisev. Hankijale teadaolevalt ongi seadmed, kuhu röntgenseade on sisse ehitatud, kallimad.

6.12. Hankijale teadaolevalt ei koosne hangitavad seadmed riistvaraliselt väga kallistest komponentidest, kuid sisaldavad väga keerulist tarkvara. Tarkvara tootmiskulud on aga nõutava ära tehtud ehk iga järjekordse tarkvara kasutuselevõtuga uusi tootmiskulusid ei kaasne. Nimetatu võimaldab tootjal valida, kas müüa vähe tooteid kõrgema hinnaga või palju tooteid madalama hinnaga. Eespool nimetatud asjaolude tõttu ei viidanud Vaidlustaja ja Kolmanda isiku pakkumuste maksumuste hinnavahe sellele, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse näol võiks olla tegemist põhjendamatult madala maksumusega pakkumusega. Hinn erinevus Kolmanda isiku pakutava seadme ning teiste pakujate pakutud seadmete vahel oli Hankija jaoks realistlik ja mitte üllatav.

6.13. Seega on Hankija käitunud Riigihanke läbiviimisel kooskõlas RHS § 3 p-iga 5, mille kohaselt kohustub hankija hanke läbiviimisel muu hulgas kasutama oma rahalisi vahendeid säästlikult ja otstarbekalt, ning sõlmima hankelepingu parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte alusel.

6.14. 15.01.2025. a esitas Hankija täiendava seisukoha.

6.14.1. TK p-i 1.7 kohaselt pidi pakutav seade olema võimeline integreerima ravi sihtmärkide määramisel ja sihtmärgini jõudmisel pre- ja intraoperatiivsete uuringute andmeid (intraoperatiivne röntgen, ultraheli, operatsioonimikroskoop jt.). Seega nõudis Hankija üksnes, et pakutava seadmega oleks võimalik uuringute andmeid integreerida, millele osutab ka integreeritavate seadmete lahtiseks jäetud loetelu („ja teised“). Vastupidisele seisukohale asumise välistab ilmselgelt intraoperatiivsete röntgeni, ultraheli ning operatsioonimikroskoobi ning kõigi teiste integreeritavate seadmete mudelite ammendava loetelu puudumine TK-s.

6.14.2. Hankija soetab seadme pikaajalise investeeringuna. Kuivõrd seadme kasutuseesmärgid võivad ajas muutuda, Hankijal puuduvad rahalised vahendid kõikvõimalike integreeritavate seadmete väljaostmiseks ning mitmed Hankija olemasoleva navigatsioonisüsteemiga integreeritavad seadmed vajavad vanusest tulenevat väljavahetamist, ei olnud Hankijal võimalik välja tuua konkreetseid intraoperatiivse röntgeni, operatsioonimikroskoobi ning ultraheli seadmete mudelid, millega pakutav seade peaks ilmtingimata integreeruma. Hankija jaoks oli üksnes oluline, et soetataval seadmel oleks pikas perspektiivis valmisolek erinevate pre- ja intraoperatiivsete uuringute andmete integreerimiseks. Seega Hankijale piisas, kui talle on teada, et kui tal tekib tulevikus erinevate seadmete integreerimise vajadus, on tal võimalus seda teha, sest ostetaval seadmel on vastavad funktsionaalsused olemas.

6.14.3. Hankija ei ole nõudnud, et pakutav seade peaks olema integreeritav ultraheliaparaadiga VK Medical Flex Focus või sisaldama riistvara arkoskoobiga integreerumiseks. Hankija on teabevahetuses Vaidlustaja esitatud küsimusele vastates küll avaldanud, et Hankijal on vastav ultraheliaparaat olemas, kuid on samal ajal vahetult selgitanud, et pakujaja peab esitama info selle kohta, milliste seadmetega tema poolt pakutav seade on võimeline ühilduma ning et seadmete nimekiri ja liik navigatsiooniparaadi kasutuse ajal suure tõenäosusega muutub. Ka Vaidlustaja küsimuse peale täpsustada, kas pakkumus peab sisaldama intraoperatiivse röntgeni integreerimist navigatsioonisüsteemiga, on Hankija jätkuvalt selgitanud, et konkreetse röntgenseadme (ehk arkoskoobi) mudelit ei ole võimalik välja tuua. Seetõttu jääb arusaamatuks Vaidlustaja etteheide, mille kohaselt ei sisalda Kolmanda isiku pakkumus riistvara arkoskoobi integreerumiseks. Arvestades, et Hankija ei nõudnud, et pakutav seade oleks mõne konkreetse arkoskoobi mudeliga integreeritav, ei nõudnud Hankijal pakujalt ka selleks vajaliku riistvara olemasolu.

6.14.4. Meelevaldne on Vaidlustaja seisukoht, mille kohaselt pidi pakkumus kindlasti sellist riistvara sisaldama, kuna Hankija on teabevahetuses kinnitanud, et pakkumus peab olema terviklik ja sisaldama kõiki vajalikke lisavahendeid. Viidatud olukorras on Hankija vastanud pakkuja küsimusele Hankijal olemasolevate neuronavigatsioonisüsteemi lisavahendite (instrumentide) arvesse võtmise lubatavuse kohta pakkumuse tegemisel. Viidatud küsimusest ja sellele antud vastusest ei ole võimalik teha järeldust, et pakkumus pidi sisaldama riistvara mis tahes arkoskoobi integratsiooniks, vastasel juhul oleks riistvara hulk lõputu. Seejuures rõhutab Hankija, et oli juba eelnevalt Vaidlustajale selgitanud, et seadmete nimekiri ja liik navigatsiooniparaadi kasutuse ajal suure tõenäosusega muutub, mistõttu peab olema võimalik lisavahendeid ja tarkvara juurde osta. Ka TK p 1.13 nägi ette, et täiendavate lisavahendite, programmide ostmisvõimalus peab olema seadme tarnija poolt tagatud.

6.14.5. Kolmanda isiku pakkumus sisaldab infot selle kohta, milliste seadmetega on tema poolt pakutav seade võimeline ühilduma:

- info pildiseadme tootja ja mudelite kohta - S8_Spine_StealthAir_Software_License.png, lk1;
- info ultraheliseadme tootja ja mudelite kohta – S8_Ultrasound_Integration, lk 1;
- info mikroskoobi tootja ja mudelite kohta – Zeiss_Kinevo_Set.png, lk 1. ZeissKinevo Set on olemas ka hinnapakumises eraldi koodiga (9736149).

Kolmanda isiku pakkumus sisaldab samuti infot intraoperatiivsete uuringute integreerimise kohta, nagu on nõutud TK p-is 1.7:

- S8_Cranial_Optical_Pocket_Guide.pdf kirjeldab integreerimist erinevate seadmetega lk 23, lk 66 (mikroskoobiga töötamist), lk 119 (ultraheliga töötamist).

Kolmanda isiku pakkumus sisaldab ka infot arkoskoobi integreerimise kohta spinaalsetel operatsioonidel:

- kirjeldatud failis S8_Spine_Pocket_guide.pdf, alates lk-st 35.

6.14.6. Hankija on Kolmanda isiku pakkumust nõuetekohaselt kontrollinud ning veendunud selle sisulises vastavuses RHAD-is esitatud tingimustele. Arvestades nimetatud asjaolu ning seda, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus jäi suurusjärku, millega Hankija Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel oli arvestanud, ei tekkinud ega pidanudki Hankijal tekkima kahtlust, et Kolmanda isiku pakkumus oleks põhjendamatult madal.

6.14.7. Kuivõrd Kolmanda isiku pakkumus vastas RHAD-is esitatud tingimustele, on asjakohatu Vaidlustaja seisukoht, et Kolmas isik on teinud alapakkumuse eesmärgiga garanteerida lepingu sõlmimine temaga teadmises, et Hankijal on võimalik vajalikud integreerimised saada vaid makstes täiendavat tasu, kuna pakkumus vajalikke seadmeid ei sisalda. Põhjendamatult on ka Vaidlustaja seisukoht, mille kohaselt on Kolmandal isikul lootus, et Hankija peab ostma temalt uued ultraheliseadmed, kuna Hankija praeguste ultraheliseadmetega Kolmanda isiku pakutud navigatsiooniseade ei integreeru. Hankija ei ole TK-s nõudnud, et pakutav seade peaks integreeruma Hankija praeguste ultraheliseadmetega.

6.14.8. Ehkki nii Kolmanda isiku kui ka Vaidlustaja pakkumus vastasid TK tingimustele, oli tegemist erinevate tootjate seadmetega. Hankija oli veendunud, et Kolmanda isiku pakutud seade vastas Hankija nõutud tingimustele, kuid samas oli ka teadlik, et Vaidlustaja pakutud seade ületab Hankija vajadusi. Vaidlustaja pakkumusest nähtus selgelt, et pakkumus sisaldas ka lahendusi, mida RHAD-s otseselt nõutud ei olnud. Hankijal ei ole kohustust osta kallimat seadet, kui Hankija vajadustele vastab ka odavam seade.

6.14.9. Poolte vahel puudub vaidlus, et hangitavad seadmed ei koosne riistvaraliselt väga kallistest komponentidest, kuid sisaldavad samas väga keerulist tarkvara.

Arusaamatu on Vaidlustaja seisukoht, mille kohaselt on navigatsiooniseadmete võimalike ostjate hulk väga piiratud, mistõttu müüb tootja oma seadmeid kindlasti väga kallilt. Kui pakutava seadme hind on väga kallis, siis ongi seadet võimalik müüa vaid piiratud ringile. Arvestades, et tarkvara tootmiskulud on n-ö ette ära tehtud, võimaldabki see tootjal valida, kas müüa vähe tooteid kõrgema hinnaga või palju tooteid madalama hinnaga. Seejuures jääb arusaamatuks Vaidlustaja viide lisanduvate tarkvara uuenduste kuludele. Tarkvara loomise põhikulud kantakse algusfaasis ning sõltumata tulevikus tehtavatest uuendustest jääb baastarkara raamistik samaks.

6.14.10. Põhjendamatult on heita Hankijale ette kogemuse puudumist navigatsiooniseadmete kasutamisel. Lülisamba operatsioone hakati Hankija juures tegema ligi 100 aastat tagasi,

navigatsioon tuli kasutusele ligi 10 aastat tagasi ning arkoskoopi on Hankija kasutanud aastakümneid. Hankija kogemus lüüsisamba navigatsiooni kasutamisel põhineb muuhulgas koolitustel ja välisriikides kogetul. Seejuures on lüüsisamba operatsioonidel navigatsiooni kasutamine kindlasti lihtsam kui selle kasutamine peajuu operatsioonidel.

7. Kolmas isik, **AB Medical Group Eesti osaühing**, vaidleb vaidlustusele vastu (Kolmanda isiku seisukoht esitati 14.01.2025. a), põhjendades seda järgmiselt.

Hankija on Tartus proovikasutanud Medtronic inc pakutava seadme eelmise põlvkonna mudelit. Tegemist ei ole alapakkumisega. Pakkumuse maksumus kajastab tootja Medtronic inc ametlikku hinnapoliitikat. Sarnane navigatsiooniseade kõrva/nina/kurguhaigete opereerimiseks müüdi 2021 aastal riigihanke viitenumbri 224981 hinnaga 222 998 eurot.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

8. Vaidlustaja vaidlustab Hankija otsused Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamiseks, kuna tema hinnangul Kolmanda isiku pakkumus:

- 1) ei vasta TK p-is 1.7 ja sellest tulenevalt TK p-ides 1.1, 1.2, 1.6 ja 1.8 esitatud nõuetele;
- 2) on põhjendamatult madala maksumusega.

Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsus

9. TK p 1.7 kehtestab neuronavigatsiooniseadme (edaspidi seade) kompleksusele järgmise nõude: *Võimeline integreerima ravi sihtmärkide määramisel ja sihtmärgini jõudmisel pre- ja intraoperatiivsete uuringute andmed (intraoperatiivne röntgen, ultraheli, operatsioonimikroskoop jt).*

Vaidlustuskomisjon leiab, et TK p-i 1.7 sõnastusest jääb ebaselgeks, mida pakkujad selle nõude täitmiseks esitama pidid. Igal juhul puudub TK-s integreeritavate seadmete mudelite ammendav loetelu. Seda, et TK p-i 1.7 sõnastus on ebaselge, on Vaidlustaja korduvalt väitnud hankemenetluse teabevahetuses Hankijale esitatud küsimustes¹. Seda ka koosmõjus TK p-iga 1.12, mis märgib väga üldsõnaliselt, et *seade tuleb tarnida koos kõikide vajalike lisavahendite ja tarkvaraga*. Paraku on Hankija vastused Vaidlustaja küsimustele väga lakoonilised ning ei sisalda vaidlustuskomisjoni hinnangul kokkuvõttes täpselt teavet selle kohta, mida pakkujatel TK p-ile 1.7 vastavuse tõendamiseks täpselt esitada tuli.

Vaidlustaja leiab, et Kolmanda isiku pakkumus ei vasta TK p-ile 1.7, kuna selle nõude täitmiseks peaks pakkuja andma info, mis on seadmega integreeritava intraoperatiivse pildiseadme, ultraheliseadme ja mikroskoobi tootjad ja mudelid. Vaidlustajale teadaolevalt Kolmanda isiku pakkumus seda teavet ei sisalda.

10. Kolmanda isiku pakkumuses esitatud Tehnilises kirjelduses on TK p-ile 1.7 vastavuse kohta märgitud: *JAH Võimeline integreerima ravi sihtmärkide määramisel ja sihtmärgini jõudmisel pre- ja intraoperatiivsete uuringute andmed (intraoperatiivne röntgen, ultraheli, operatsioonimikroskoop).*

Samas on Kolmas isik viidanud ka seadme infomaterjalide lehekülgedele, mis kinnitavad seadme vastavus TK p-ile 1.7 (vt käesoleva otsuse p 6.2).

11. Hankija selgituse kohaselt ei olnud tal RHAD-is võimalik välja tuua konkreetseid intraoperatiivse röntgeni, operatsioonimikroskoobi ning ultraheli seadmete mudelid, millega pakutav seade peaks integreeruma, ning talle oli oluline üksnes see, et pakutaval seadmel oleks valmisolek erinevate pre- ja intraoperatiivsete uuringute andmete integreerimiseks, mistõttu Hankijale piisas, kui ta sai teada, et kui tulevikus tekib erinevate seadmete integreerimise vajadus, on ostetavatel seadmetel vastavad funktsionaalsused.

12. Kolmas isik on oma pakkumuses esitanud teabe selle kohta, milliste seadmetega on tema pakutav seade võimeline ühilduma:

- 1) info pildiseadme tootja ja mudelite kohta - S8_Spine_StealthAir_Software_License.png, lk1;
- 2) info ultraheliseadme tootja ja mudelite kohta - S8_Ultrasound_Integration, lk 1;

¹ Vt riigihangete registri ID 913712, ID 914 554, ID 914 693.

- 3) info mikroskoobi tootja ja mudelite kohta – Zeiss_Kinevo_Set.png, lk 1. ZeissKinevo Set – on olemas ka hinnapakumises eraldi koodiga (9736149);
Kolmanda isiku pakkumus sisaldab samuti infot intraoperatiivsete uuringute integreerimise kohta, nagu on nõutud TK p-is 1.7;
- 4) S8_Cranial Optical Pocket Guide.pdf kirjeldab integreerimist erinevate seadmetega lk 23, lk 66 (mikroskoobiga töötamist), lk 119 (ultraheliga töötamist);
- 5) info arkoskoobi integreerimise kohta spinaalsetel operatsioonidel- kirjeldatud failis S8_Spine_Pocket guide.pdf, alates lk-st 35.

13. Vaidlustuskomisjon nõustub Hankijaga, et RHAD-is puudub nõue, et seade peab olema integreeritav Hankijal olemasoleva ultraheliseadmega BK Medical Flex Focus või sisaldama riistvara arkoskoobiga integreerumiseks, mistõttu sellise integreerimise võimaluse puudumine (ja selle pakkumuses kirjeldamata jätmine) ei tähenda, et Kolmanda isiku pakkumus ei vastaks TK-le.

11.12.2024. a küsimuses pärib Vaidlustaja: [---] Näiteks nõutakse punktis 1.7, et seade peab olema võimeline integreerima ravi sihtmärkide määratlemisel ja sihtmärgini jõudmisel pre- ja intraoperatiivsete uuringute andmed, Selle nõude täitmiseks peaks pakkuja andma info, et mis on ostetava navigatsioonisüsteemiga integreeritava ja hankija poolt kasutatava intraoperatiivse röntgeni tootja ja mudel, intraoperatiivse ultraheliseadme tootja ja mudel, operatsioonimikroskoobi tootja ja mudel. [---]

Hankija vastas 11.12.2024. a: Pakkuja peaks esitama info selle kohta, milliste seadetega tema poolt pakutav seade on võimeline ühilduma ja seda ka hinnakalkulatsioonis arvesse võtma. Hetkel on meil kasutusel operatsioonimikroskoop Zeiss Kinevo 900 ja ultraheliaparaat BK Medical Flex Focus. Intraoperatiivse röntgeni seadmed on erinevad ja võimalikul pakkujal peaks olema mitmeid võimalusi eri liiki röntgenseadmete andmete integreerimiseks. Seadmete nimekiri ja liik navigatsiooniaparaadi kasutuse ajal suure tõenäosusega muutub ja sellepärast peab olema võimalik ka lisavahendeid ja tarkvara juurde osta (kõike ei ole kahjuks võimalik ette näha).

13.12.2024. a esitas Vaidlustaja täiendava küsimuse: [---] Küsin veelkord, et kas hankija eeldab, et pakkumise hind sisaldab naviseadmete integreerimist intraoperatiivse röntgenseadmega? Kui see on nii, siis palun andke teada tootja ja mudel. Kui ühte röntgenseadme mudelit ei ole võimalik välja tuua, siis tooge palun mitu.[---] Kui hankija alles plaanib osta intraoperatiivset röntgenseadet, millega naviseade peab integreeritud saama ja plaanib vajaliku integreerimise osta naviseadme pakkujalt alles pärast intraop röntgenseadme ostmist, siis palun kinnitage seda vastuses ja täpsustage tehnilist kirjeldust vastavalt. [---].

13.12.2024. a vastas Hankija: Hetkel ei ole plaanis intraoperatiivse röntgenseadme soetus. Eeltoodud küsimusest nähtub, et Vaidlustajal polnud veel neli päeva enne pakkumuse esitamist selgust selles, kas pakkumus peab sisaldama naviseadmete integreerimist intraoperatiivse röntgenseadmega. Paraku jättis Hankija küsimusele sisuliselt vastamata ning ka RHAD-is mingeid muudatusi ei teinud.

Eeltoodud Hankija vastustest ei saa järeldada, et pakkumuses oleks tulnud esitada teave ühildumise kohta ultraheliseadmega BK Medical Flex Focus või riistvara arkoskoobiga integreerumiseks.

14. Eeltoodud põhjustel on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Kolmanda isiku pakkumus vastab TK p-ile 1.7. Seejuures mõonab vaidlustuskomisjon, et TK p-is 1.7 kehtestatud nõue koosmõjus TK p-iga 1.12 on mõnevõrra ebaselge ning hankemenetluses antud selgitustega (õigemini asjakohaste selgituste andmata jätmisega) ei ole Hankija suutnud seda täpsustada. Pikaajalise kohtu- ja vaidlustuskomisjoni praktika kohaselt (vt nt Tallinna Ringkonnakohtu 19.01.2024 lahend nr 3-23-2245, p 15) peavad läbipaistvuse põhimõttest tulenevalt hanke tingimused olema selged ja mitmeti mõistetavuse korral tuleb riigihanke alusdokumente tõlgendada pakkujale soodsamal ja vähem koormaval viisil ning laiendavalt nii, et tagataks võimalikult suure hulga pakkujate osalemine riigihankes võimalikult väheste piirangutega.

15. Kolmanda isiku pakkumuse mittevastavust TK p-idele 1.1, 1.2, 1.6 ja 1.8 põhjendab Vaidlustaja sellega, et pakkumus ei vasta TK p-ile 1.7.

Kuna vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Kolmanda isiku pakkumus vastab TK p-ile 1.7, on ta seisukohal, et see vastab ka TK p-idele 1.1, 1.2, 1.6 ja 1.8.

Eeltoodud põhjustel on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija otsus Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamiseks on kooskõlas RHS § 114 lg-ga 1 ja alused selle kehtetuks tunnistamiseks puuduvad.

Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsus

16. Vaidlustuse kohaselt oleks Hankijal pidanud tekkima RHS §-i 115 alusel kahtlus, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, ja Hankija oleks pidanud selle tagasi lükkama, kuna see on põhjendamatult madala maksumusega.

17. Vaidlustuskomisjoni ja kohtute pikaajalise praktika kohaselt on hankija tegevus või tegevusetus RHS §-i 115 kohaldamisel või kohaldamata jätmisel hankemenetlustes vaidlustatav pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse kaudu, kuna hiljemalt selleks ajaks on pakkujatele selge, et hankija ei lükka tagasi pakkumust, mille maksumus on Vaidlustaja arvates põhjendamatult madal, ja soovib sõlmida hankelepingu (vt ka Euroopa Üldkohtu 11.05.2010 otsuse p 71 kohtuasjas T-121/08).

18. RHS § 115 lg 1 kohaselt *kui hankija leiab, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal, peab hankija kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõudma pakkujalt asjakohast samas vormis esitatud selgitust* [---].

Seega peab hankija esmalt leidma, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal ja alles seejärel järgneb talle kohustus asuda välja selgitama maksumuse põhjendatust. Hankija ei pea küsima selgitusi pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta, kui tal vastav kahtlus puudub.

Käesoleval juhul on Hankija vaidlustusmenetluses selgitanud, et tal ei tekkinud kahtlust, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus oleks põhjendamatult madal, mistõttu ta selle osas RHS §-is 115 sätestatud kontrollimenetlust läbi ei viinud.

19. Seega ei ole vaidluse sisu käesoleval juhul mitte selles, kas Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, vaid selles, kas Hankijal pidi tekkima kahtlus selles, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus võib olla põhjendamatult madal. Juhul, kui Hankijal pidi vastav kahtlus tekkima ja Hankijal oleks tulnud alustada vastavat kontrollimenetlust, tuleb Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsus kehtetuks tunnistada, kuna vaidlustusmenetluses ei teosta vaidlustuskomisjon kontrolli pakkumuse maksumuse põhjendatuse üle Hankija asemel.

20. RHS ei sätesta, mis on põhjendamatult madala maksumusega pakkumus ega anna juhtnööre, millal peaks hankija, vaidluse korral aga vaidlustuskomisjon või kohus, leidma, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal.

Tulenevalt Riigikohtu halduskolleegiumi otsusest asjas nr 3-3-1-50-15 (p 23) peab hankijal tekkima alapakkumuse kahtlus juhul, kui pakkumuse maksumuse ja hankelepingu väärtuse vahe on *silmatorukavalt erinev*. Euroopa Kohus on asunud seisukohale (04.07.2017 otsus kohtuasjas T-392/15, p 88), et *esimeses etapis peab hankija hindama, kas esitatud pakkumused „tunduvad“ olevat põhjendamatult madala maksumusega (vt rakendusmääruse artikli 151 lg 1). Verbi „tunduma“ kasutamine rakendusmääruses eeldab, et hankija annab pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse suhtes prima facie hinnangu. Seega ei kohusta rakendusmäärus hankijat tegema omal algatusel iga pakkumuse koostisosade suhtes üksikasjalikku analüüsi, et kindlaks teha, et see pole põhjendamatult madala maksumusega. Niisiis esimeses etapis peab hankija vaid kindlaks tegema, kas esitatud pakkumused sisaldavad mõnda näitajat, mis tekitab kahtlusi, et need võivad olla põhjendamatult madala maksumusega. See on nii eelkõige juhul, kui pakutud hind on märkimisväärselt madalam kui teistes esitatud pakkumustes või tavapärase turuhind. Kui esitatud pakkumused ei sisalda mõnda sellist näitajat ning ei tundu seega olevat põhjendamatult madala maksumusega, võib hankija jätkata pakkumuste hindamist ja eduka pakkuja väljaselgitamise menetlust.*

Seega hankijal peab tekkima kahtlus, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal siis, kui pakutud hind on märkimisväärselt madalam kui teistes esitatud pakkumustes või kui on tavapärase turuhind.

Selleks, mida tuleb lugeda pakkumuse maksumuse märkimisväärselt erinevuseks ei eksisteeri kohtute ja vaidlustuskomisjoni praktikas taas mingit üldkohalduvat ja arvuliselt fikseeritud lävendit vaid see sõltub igal üksikul juhul konkreetsetest asjaoludest, mida ei saa üks-ühele uutele vaidlustele üle kanda.

21. Kuna Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsuses ei ole Hankija esitanud mingeid põhjendusi selle kohta, miks tal pakkumuste maksumuste suurest erinevusest hoolimata ei tekkinud kahtlust, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, on vaidlustuskomisjonil Hankija seisukoha õiguspärasuse kontrollimisel võimalik

lähutada eelkõige Hankija vastustes vaidlustusele toodud põhjendustest.

22. Vaidlustaja on seisukohal, et asjaolu, Kolmanda isiku pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega tõendab eelkõige selle maksumuse võrdlus teiste Riigihanke esitatud pakkumuste maksumustega. Riigihanke esitati pakkumused järgmiste maksumustega:

- 1) AB Medical Group Eesti osatühing - 379 596 eurot;
- 2) Navimed OÜ - 1 144 664 eurot;
- 3) OÜ Hansaspine - 1 357 000 eurot².

Hankija põhjendas asjaolu, et tal ei tekkinud kahtlust Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuses sellega, et turuhinnast lähtudes oli Hankija määranud Riigihanke eeldatavaks maksumuseks 600 000 eurot, millest 400 000 eurot hindas ta seadme maksumuseks ning 200 000 eurot võimalike remont- ja hooldustööde maksumuseks. Kuidas Hankija pakutava seadme turuhinna välja selgitas, ei ole Hankija selgitanud. Hankija leidis, et: *Kolmanda isiku pakkumuse käibemaksuta maksumuseks oli 379 596 eurot, millest seadme hind moodustas 362 063 eurot. Seega ei erinenud kolmanda isiku poolt pakutud seadme maksumus suurusjärgust, millega hankija oli seadme eeldatava maksumuse määramisel arvestanud.*

23. Vaidlustuskomisjon märgib, et kuigi ei saa olla vaidlust, et Hankija oli Riigihanke eeldatavaks maksumuseks määranud 600 000 eurot³, ei ole Hankija vaidlustusmenetluses esitanud mingeid tõendeid selle kohta, millest lähtudes ta Riigihanke eeldatava maksumuse määras. Hankemenetluses Hankija Riigihanke eeldatavat maksumust ei avaldanud.

24. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et täiesti tõendamata on Hankija väide, et Riigihanke eeldatava maksumuse – 600 000 eurot – määramisel hindas ta seadme maksumuseks 400 000 eurot ning 200 000 eurot remont- ja hooldustööde maksumuseks. See väide ei ole ka asjakohane.

Juhiste p-i 2.5 kohaselt *Raamlepingu maksimaalseks maksumuseks on seadme maksumus, garantiiperioodi järgne hooldusteenuse maksumus (vastavalt esitatud pakkumusele) ja erakorraliste remonditööde maksumus, milleks on 100% seadme maksumusest (k.a varuosade maksumus).*

RHAD-i dokumendi Hindamiskriteeriumid ja hinnatavad näitajad kohaselt tuli pakkujatel esitada kehtestatud vormil:

1) *neuronavigatsiooniseadme maksumus koos vajaliku tarkvara ja lisaseadmetega, tarnimise, paigalduse, esmase väljaõppe, garantii ning garantiiaegse hooldusega ilma käibemaksuta;*

2) *seadme garantiijärgse 5 (viie) aasta pikkuse hooldusteenuse maksumus ilma käibemaksuta;*

3) *garantiijärgsete erakorraliste remonttööde tunnitasu ilma käibemaksuta.*

Hindamiskriteeriumiks oli aga pakkumuse kogumaksumus, s.o eeltoodud kolme maksumuse kogusumma.

25. Kohtu- ja vaidlustuskomisjoni praktika kohaselt tuleb pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrollimisel ning vastavalt ka selle hindamisel, kas hankijal pidi tekkima kahtlus, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, lähutada pakkumuse maksumusest tervikuna, mitte maksumuse moodustavatest ühikhindadest (vt nt Tallinna Ringkonnakohtu 02.02.2018 otsus nr 3-17-2544, p 13). Seega, kui Hankija määras Riigihanke eeldatavaks maksumuseks 600 000 eurot, pidi Hankija võrdlema Kolmanda isiku pakkumuse kogumaksumust 379 596 eurot ja Riigihanke eeldatavat maksumust 600 000 eurot, mitte Kolmanda isiku pakkumuses toodud seadme hinda (362 063 eurot) ja väidetavalt Hankija poolt seadme hinnaks arvestatud 400 000 eurot, millest lähtudes Hankija väidab, et Kolmanda isiku pakutud seadme hind on samas suurusjärgus Hankija poolt eeldatuga.

Juhul, kui asuda seisukohale, et kahtluse tekkimisel, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal tuli lähutada ühikuhindade võrdlusest (millega vaidlustuskomisjon ei nõustu) ilmneb, et Kolmas isik on seadme garantiijärgse 5 aasta pikkuse hooldusteenuse maksumusena ja garantiijärgsete erakorraliste remonttööde tunnitasu pakkunud kokku 17 533 eurot, mida tuleks sel juhu võrrelda 200 000 euroga, s.o osaga Riigihanke eeldatavast maksumusest, mille Hankija väidetavalt hindas Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel remont- ja hooldustööde maksumuseks. On ilmne, et sellest lähtudes pidi Hankijal tekkima kahtlus, et pakkumus on nende ühikuhindade osas põhjendamatult madal.

² Vaidlustuskomisjon märgib, et Hankija lükkas OÜ Hansaspine pakkumuse tagasi.

³ See on kontrollitav Riigihangete registrist Hanke üldandmetest.

26. Võrreldes Riigihanke eeldatavat maksumust (600 000 eurot) Kolmanda isiku pakkumuse maksumusega (379 596 eurot) ilmneb, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on ca 37% Riigihanke eeldatavast maksumusest väiksem. Vaidlustuskomisjon leiab, et juba üksnes sellisest hinnavahest võrreldes Riigihanke eeldatava maksumusega, pidi Hankijal tekkima kahtlus, et Kolmanda isiku pakkumus võib olla põhjendamatult madala maksumusega.

27. Hankija ei ole vaidlustusmenetluse menetluskohal sisuliselt käsitletud küsimust, miks ei tekkinud tal kahtlust, et Kolmanda isiku pakkumus võib olla põhjendamatult madala maksumusega olukorras, kus Kolmanda isiku pakkumuse maksumus Riigihankes oli kordades madalam kahe teise pakkumuse maksumusest (vt käesoleva otsuse p 22).

Eelviidatud Euroopa Kohtu otsuses kohtuasjas T-392/15, p 88 (vt käesoleva otsuse p 20) on selgitatud, et hankijal peab tekkima kahtlus, et tegemist on põhjendamatult madala maksumusega pakkumusega [---] *kui pakutud hind on märkimisväärselt madalam kui teistes esitatud pakkumustes või tavapärane turuhind*. Ka Eesti kohtupraktika kohaselt on alapakkumise kontrolli üle otsustamisel kohane hinnata pakutud maksumuste erinevusi (vt nt Tallinna Halduskohtu 17.09.2021 otsuse nr 3-21-1811 p 40).

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et kuivõrd Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on ca 67% madalam Vaidlustaja pakkumuse maksumusest ja ca 72% madalam OÜ Hansaspine pakkumuse maksumusest oleks Hankijal pidanud tekkima kahtlus selle põhjendatuses. Kuigi Vaidlustaja ja OÜ Hansaspine pakkumuste maksumused ületasid märgatavalt Riigihanke eeldatavat maksumust, ei saa see olla argumendiks Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse, mis omakorda oli Riigihanke eeldatavast maksumusest ca 37% madalam (vt käesoleva otsuse p 26), põhjendatuse kohta. Hankija võis eksida Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel või ei pruugi see praeguseks olla enam kooskõlas turutingimustega. Hankija ei ole välja toonud, milline võiks olla hankelepingu eseme tavapärane turuhind.

28. Vaidlustuskomisjon leiab, et asjassepuutuv ei ole Kolmanda isiku väide, et tema pakkumus ei ole põhjendamatult madala maksumusega, kuna sarnane navigatsiooniseade kõrva/nina/kurguhaigete opereerimiseks müüdi 2021 aastal sihtasutuse Põhja-Eesti Regionaalhaigla riigihankes „ENT navigatsioonisüsteem“ (viitenumber 224981) hinnaga 222 998 eurot.

Hankija ei ole põhjendanud kahtluse mitte tekkimist Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuses riigihankes „ENT navigatsioonisüsteem“ (viitenumber 224981) sõlmitud hankelepingu maksumusega. Olukorras, kus Hankija ei ole kontrollinud Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatust, ei saa seda teha ka vaidlustuskomisjon (vt käesoleva otsuse p 19).

29. Eeltoodud põhjustel leiab vaidlustuskomisjon, et käsitledes kogumis asjaolusid, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on ca 37% väiksem Riigihanke eeldatavast maksumusest, mida teiste Riigihankes esitatud pakkumuste maksumused märgatavalt ületavad, ning on ca 67% madalam maksumuselt teisel kohal oleva pakkumuse maksumusest ning ca 72% madalam maksumuselt teisel kohal oleva pakkumuse maksumusest, on Vaidlustaja pakkumuse maksumus silmatorkavalt/märkimisväärselt erinev nii Riigihanke eeldatavast maksumusest, kui teiste esitatud pakkumuste maksumusest, mistõttu Hankijal pidi tekkima kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuses. Seetõttu oleks Hankija pidanud kohaldama Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrollimiseks RHS §-s 115 sätestatud kontrollimehhanismi.

Kuna Hankija seda teinud ei ole, tuleb Hankija otsus Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamiseks tunnistada kehtetuks.

30. Käesoleva otsuse p-ides 22-29 esitatud põhjustel on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija otsus Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamiseks on vastuolus RHS §-iga 115 ning tuleb tunnistada kehtetuks.

Vaidlustusmenetluse kulud

31. Vaidlustaja on esitanud vaidlustuses kaks taotlust, millest vaidlustuskomisjon rahuldab ühe. Kuna vaidlustusmenetlus lõpeb RHS § 197 lg 1 p-i 5 alusel vaidlustuse osalise rahuldamisega, kuulub vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg 2.

32. RHS § 198 lg 2 alusel kuulub Hankijalt Vaidlustaja kasuks välja mõistmisele vaidlustuse esitamiseks tasutud riigilõivust 1/2, st 640 eurot.

33. Vaidlustaja on esitanud tähtaegselt taotluse lepinguliste esindajate kulude väljamõistmiseks summas 3580 eurot (käibemaksuta), 17,9 tunni õigusabi osutamise eest (keskmise tunnitasuga 200 eurot käibemaksuta).

Vaidlustuskomisjon leiab, et Vaidlustaja lepinguliste esindajate kulud on mõnevõrra ülepaisutatud. Vaidlustusasi ei ole harilikust keerukam ning on keskmisest vähem mahukam. Vaidlustuskomisjoni hinnangul on vajalikud ja põhjendatud Vaidlustaja lepinguliste esindajate kulud kokku 2800 eurot (käibemaksuta), 14 tundi eest. Hankijalt tuleb Vaidlustaja kasuks välja mõista 1/2, st 1400 eurot (käibemaksuta).

34. Hankija ja Kolmas isik ei ole esitanud taotlust lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks.

(allkirjastatud digitaalselt)
Taivo Kivistik